

ERKIN NURMANOV IJODIDA TEXNIK MAHORAT VA MILLIY O'ZLIK TALQINI

Istamtoshev Ulug'bek

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti

Dastgoh va kitob grafikasi mutaxassisligi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18926926>

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'zbek grafik san'atining vakillaridan biri bo'lgan Erkin Nurmanov ijodi kitob grafikasidagi texnik mahorat va milliy obraz talqini nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. Tadqiqotda rassomning ertak va adabiy asarlar uchun yaratgan illustratsiyalaridagi kompozitsiya, chiziqli plastikasi, dekorativ elementlar hamda milliy badiiy an'analarning ifodalanish xususiyatlari o'rganiladi. Natijada rassom ijodida xalq og'zaki ijodi motivlari va zamonaviy grafik talqin uyg'unlashgani aniqlanadi.

Kalit so'zlar: rangtasvir, milliy o'zlik, kompozitsiya, zamonaviy san'at, tasviriy tafakkur, badiiy talqin.

Аннотация. В данной статье творчество одного из представителей узбекского графического искусства Erkin Nurmanov рассматривается с точки зрения художественного мастерства книжной графики и интерпретации национального образа.

В исследовании анализируются композиционные решения, пластика линии, декоративные элементы, а также особенности отражения национальных художественных традиций в иллюстрациях художника, созданных к сказкам и литературным произведениям. В результате установлено, что в творчестве художника гармонично сочетаются мотивы устного народного творчества и современные графические интерпретации.

Ключевые слова: живопись, национальная идентичность, композиция, художественный язык, современное искусство.

Abstract. This article analyzes the creative work of one of the representatives of Uzbek graphic art, Erkin Nurmanov, from the perspective of technical mastery in book graphics and the interpretation of national imagery. The study examines the compositional solutions, line plasticity, decorative elements, and the representation of national artistic traditions in the illustrations created by the artist for fairy tales and literary works. The results reveal a harmonious combination of motifs from folk oral traditions and modern graphic interpretation in the artist's works.

Keywords: painting, national identity, composition, artistic language, contemporary art.

Kirish. Mustaqillik davrida O'zbekiston tasviriy san'ati yangi bosqichga ko'tarilib, unda milliy o'zlikni qayta anglash va zamonaviy badiiy tafakkur bilan uyg'unlashtirish jarayoni kuchaydi. Zamonaviy rassomlar o'z ijodida milliy madaniyat, tarixiy xotira va xalqona estetik qarashlarni yangi badiiy shakllarda ifodalashga intilmoqda.

Shunday ijodkorlar qatorida Erkin Nurmanov alohida o'rin egallaydi. Uning illustratsiyalarida kompozitsion puxtalik, ranglar uyg'unligi va obrazlarning ramziy talqini orqali milliy ruh ifodalanadi. Rassom ijodini o'rganish nafaqat san'atshunoslik nuqtayi nazaridan, balki milliy madaniyatni anglash jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi rassom ijodini texnik mahorat va milliy o'zlik kategoriyalari asosida tahlil qilishdir.

O'zbek tasviriy san'atida kitob grafikasining rivoji bolalar adabiyoti va xalq ertaklari bilan chambarchas bog'liqdir. Rassomlar adabiy matnni tasviriy obrazga aylantirish orqali kitobning badiiy qadrini oshiradi. Bu jarayonda illustratsiya nafaqat matnni bezaydi, balki uning g'oyaviy mazmunini ham ochib beradi.

Ana shunday rassomlar qatorida Erkin Nurmanov alohida o'rin egallaydi. U yaratgan ertak illustratsiyalari o'zining dekorativligi, obrazlarning ifodaviyligi hamda milliy ruh bilan ajralib turadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda asarlarning kompozitsion va rang tuzilishini o'rganishda tahliliy metod, rassom ijodini boshqa zamonaviy rassomlar ijodi bilan taqqoslashda qiyosiy metod, asarlardagi ramziy obrazlar va milliy motivlarni aniqlashda esa ikonografik tahlil hamda estetik tahlil metodlari orqali badiiy ifoda vositalarining ta'sirchanligini baholashda qo'llanildi.

Mazkur metodlar rassom ijodining badiiy xususiyatlarini chuqurroq ochib berish imkonini beradi.

Natija va muhokama. Erkin Nurmanov ijodini tahlil qilish natijasida uning o'zbek kitob grafikasida ertak illustratsiyasi yo'nalishini boyitgan rassomlardan biri ekanligi aniqlanadi.

Rassom ishlagan illustratsiyalarda texnik mahorat, chiziq plastikasi va milliy badiiy tafakkur uyg'un holda namoyon bo'ladi. Tadqiqot davomida uning grafik asarlarida bir nechta muhim badiiy xususiyatlar kuzatildi.

Avvalo, rassom ijodida chiziq asosiy tasviriy vosita sifatida muhim o'rin egallaydi.

Illustratsiyalarda kontur chiziqlarning aniq va ritmik qo'llanilishi obrazlarning xarakterini ochib berishga xizmat qiladi. Chiziqning turli qalinlik va ritmda ishlatilishi tasvirga dinamika bag'ishlaydi hamda ertak syujetining harakatini ifodalashga yordam beradi. Bu usul kitob grafikasida kompozitsiyaning yaxlitligini ta'minlab, tomoshabinning diqqatini asosiy obrazga qaratadi.

Ikkinchi muhim jihat rassomning dekorativ tasviriy yechimlardan foydalanishidir.

Illustratsiyalarda milliy ornamentika, kiyim bezaklari, me'moriy elementlar va tabiat manzaralari dekorativ uslubda talqin qilinadi. Bu esa asarlarga ertakona muhit bag'ishlab, tasvirning estetik ta'sirchanligini kuchaytiradi. Bunday yondashuv o'zbek xalq amaliy san'ati an'analari bilan hamohang bo'lib, milliy badiiy tafakkurning davomiyligini ko'rsatadi.

Shuningdek, rassomning illustratsiyalarida ertak qahramonlari obrazlari ifodaviy va xarakterli tarzda tasvirlangan. Qahramonlarning mimikasi, harakati va kompozitsiyadagi joylashuvi syujetning dramatik rivojini ochib beradi. Bu holat rassomning nafaqat grafik texnikani mukammal egallaganini, balki adabiy matn mazmunini chuqur his qilganini ham ko'rsatadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, Erkin Nurmanov illustratsiyalarida milliy madaniyat va xalq og'zaki ijodi motivlari zamonaviy grafik ifoda vositalari bilan uyg'unlashgan. Rassom ertak obrazlarini tasvirlashda milliy kiyimlar, xalqona turmush elementlari va an'anaviy bezaklardan foydalanib, tasvirga milliy ruh bag'ishlaydi. Bu esa o'z navbatida bolalar kitoblarida tasviriy san'at orqali milliy qadriyatlarni yetkazish imkonini yaratadi.

Sehrli uyqu
Nurmanov Erkin
Qog'oz, tush - 1990 yil

Sehrli uyqu
Nurmanov Erkin
Qog'oz, tush - 1990 yil

Shu bilan birga, rassom ijodida kompozitsiyaning soddaligi va aniqligi ham muhim ahamiyatga ega. Illustratsiyalar matn mazmunini murakkablashtirmasdan, aksincha uni yanada ravshanlashtiradi. Bu esa kitob grafikasining asosiy vazifasi – matn va tasvir o'rtasidagi badiiy uyg'unlikni ta'minlash tamoyiliga mos keladi.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar Erkin Nurmanov ijodi o'zbek kitob grafikasida ertak illustratsiyasi an'analarini rivojlantirganini ko'rsatadi. Rassomning asarlarida texnik mahorat, kompozitsion puxtalik va milliy obraz talqini uyg'unlashib, o'ziga xos badiiy uslubni shakllantirgan. Bu esa uning ijodini zamonaviy o'zbek grafik san'atining muhim namunasiga aylantiradi.

Erkin Nurmanov illustratsiyalarida chiziq asosiy badiiy vosita hisoblanadi. Rassom chiziqning plastikasidan foydalanib obrazlarning xarakterini ochib beradi.

Uning grafik uslubida aniq va ifodali kontur chiziqlar, dekorativ bezak elementlari, ritmik kompozitsion tuzilma, qora va oq kontrastlar orqali dramatik ta'sir yaratish kabi xususiyatlar kuzatiladi. Bu xususiyatlar rassom asarlariga ertakona va obrazli muhit bag'ishlaydi.

Rassom ishlagan illustratsiyalarda xalq ertaklari qahramonlari jonli va xarakterli tarzda tasvirlangan. Obrazlar ko'pincha milliy kiyimlar, xalqona ornamentlar, an'anaviy me'moriy elementlar bilan boyitilgan. Natijada illustratsiyalar nafaqat ertak syujetini ochadi, balki milliy madaniyat muhitini ham yaratadi.

Xulosa. Tadqiqot natijalariga ko'ra, Erkin Nurmanov ijodi zamonaviy o'zbek tasviriy san'atining muhim yo'nalishlaridan birini aks ettiradi. Rassom asarlarida texnik mahorat va milliy o'zlik o'zaro uyg'un holda namoyon bo'ladi. Rassom ijodi zamonaviy o'zbek san'atida milliy an'ana va zamonaviy badiiy tafakkur sintezi sifatida muhim ilmiy tadqiqot obyekti.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Badiiy akademiyasi nashrlari. Zamonaviy tasviriy san'at tadqiqotlari.

2. Karimov A. O'zbek rangtasvirida milliy obraz talqini. – Toshkent, 2018.
3. Abduqodirov M. Zamonaviy o'zbek rassomlari ijodi. – Toshkent, 2020.
4. Istamtoshev, U. (2025). ZAMONAVIY GRAFIKADA TARIXIY SHAXSLAR OBRAZI TALQINI. *Modern Science and Research*, 4(3), 278–281. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72366>
5. Quvondiqova, O. (2025). O'ZBEK GRAFIKASIDA ZAMONDOSHLAR MAVZUSINI YORITILISHI. *Modern Science and Research*, 4(3), 133–137. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/71855>
6. Zarifova, D. (2023). TEACHING TECHNOLOGY OF THE TOPIC OF PORTRAIT OF THE HUMAN HEAD IN PAINTING. *Modern Science and Research*, 2(10), 391-393.
7. Zarifova, D. O. qizi. (2023). SHARQ GRAFIKA SAN'ATIDA MAISHIY JANRNING O'RGANILISHI. *Innovative Development in Educational Activities*, 2(9), 57–62. Retrieved from <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/1259>